

Peter Drijver van Architectenbureau Scala: “Crisis? Ooit begonnen wij in een crisis!”

Ondanks de huidige recessie en ondanks het feit dat zijn eigen Haagse architectenbureau Scala fors moest inkrimpen op het personeelsbestand, ziet architect Peter Drijver nog steeds kansen voor nieuw- en verbouw. Simpelweg door stug vast te houden aan het begrip ‘kwaliteit’.

Architect Peter Drijver: “Er zijn genoeg mogelijkheden voor nieuwbouw, vooral binnenstedelijk.”

In 1982 begon de toen net afgestudeerde Peter Drijver met twee vrienden en vriendin een architectenbureau in het gekraakte Haagse belastingkantoor de Blauwe Aanslag. Drijver over die eerste tijd: “Het was de periode Lubbers, jeugdwerkeloosheid. Crisis. We dachten toen: “Er is misschien geen werk, maar we hebben een vak geleerd, er zijn problemen in onder meer de stadsvernieuwing en ‘dus’ gingen we op eigen risico aan de slag.” In die periode

stond aan een Haagse singel het gebouw van de voormalige meubelfabriek Pander leeg. Het leek erop dat sloop de lotsbestemming van het pand was vanwege de stadsvernieuwing. Dat sloopplan vonden Drijver en de zijnen maar niets. Het was immers de laatste grote fabriek langs de Haagse singels, plus dat het verhaal van Pander zelf een soort jongensboek was. “Sloop zou dat verhaal uit het stadsbeeld wissen. En dat is eeuwig zonde”, aldus Drijver. [└ Zie pagina 13](#)

BOUWFORMATIE

In beeld:
Video's, presentaties
en interviews

www.youtube.com/bouwformatiemedi

VISIE

MATERIA

Het Materia Inspiration Centre in Amsterdam bestaat een jaar. Veel architecten en ontwerpers bezochten het. Zo werd Materia een belangrijke ontmoetings- en inspiratie hotspot voor professionals in het ontwerp en de productie. Hun succes: het leggen van verbindingen die leiden tot grote innovaties in de bouwsector. [└ P. 8](#)

OPINIE

KENNERS MET EEN MENING

Adri Buur vindt dat het lenteakkoord niet voldoende steun geeft voor een herstel van de bouw, cartoonist Peter van Straaten tekent een van de grote dilemma's van ondernemers, klein prefab moet vaker worden gebruikt als het aan Ton Pielkenrood ligt, Peter Fraanje kijkt naar het Bouwteam. En dan nog acht verse columns! [└ P. 20](#)

RECHT

HANDHAVING EN TIJDSVERLOOP

Het is jurisprudentie dat het recht op handhaving niet wordt verwerkt door het tijdsverloop van de overtreding. Sinds Bestuursrechtspraak eind jaren negentig in de jurisprudentie een beginselplicht tot handhaving heeft aanvaard behoudens bijzondere omstandigheden, houdt de Afdeling de teugels heel erg strak aan. [└ P. 32](#)

(Vellingkant)-lijmblokken
Metselblokken
Gevelstenen
Stenen & Blokken
Profielstenen
Splitstenen
BIA-ECO blokken
TEL.: 024 - 648 84 84

Kijk voor nieuws op:
www.bia-beton.nl

• 15 jaar fabrieksgarantie
• Tot 6 meter hoog
• Maatwerk mogelijk

BOSCH BETON
0342 441050

TIJDELIJKE EN
(SEMI) PERMANENTE
HUISVESTING

UW PARTNER IN PREFAB BOUWEN
WAGENBOUW.NL

MVO en dekvloeren?

GYVLON
www.gyvlon.nl

Architect Peter Drijver pleit voor productdiversiteit: “Wereld te winnen voor toeleverende industrie”

Overheidsbemoediging plus een krap budget van corporaties legde de toeleverende industrie decennialang aan banden. Gevolg: een beperkt scala aan producten. Als het aan architect Peter Drijver ligt, is dat zo snel mogelijk verleden tijd. “De buiten- en binnenkant van een huis moeten weer bevriend met elkaar worden. Dat kan alleen met een grotere productdiversiteit van toeleveranciers”, verklaart Drijver van Scala Architecten in Den Haag.

Door Paul Waayers

Architect Peter Drijver

“**H**et jongensboek van Pander is dat van een Haagse meubelmaker die in 1933 de ambitie had om het snelste postvliegtuig van die tijd te bouwen. Dat bouwen lukte, alleen verongelukte de Pander S4 Postjager op zijn eerste reis. Een legendarisch verhaal van een echte ondernemer die was begonnen in een typisch jaren dertig gebouw dat het verdiende te worden behouden. Wij gingen in de (crisis!)jaren tachtig mede door het respect voor deze ondernemer voor dit Pander complex aan de slag met een plan voor woningen en huisvesting van zogeheten kleinschalige mens en milieuvriendelijke ondernemingen, de oervorm van het hedendaagse duurzaamheidsideaal.” Uiteindelijk honoreerde het Haags gemeentebestuur de herbestemmingplannen van Drijver met een opdracht. Opmerkelijk is dat we het in de huidige crisis ook weer over renovatie en herbestemming van panden hebben. Overigens bestaat het Pander-complex met zijn woon-werkfunctie inmiddels twintig jaar en is nog vitaal. “Dat heeft te maken met ons uitgangspunt: je huis houdt niet op bij je voordeur, maar de straat, de winkel op de hoek, het portiek zijn feitelijk eveneens onderdeel van de woning. Dat besef is volgens mij de enige manier om in de stad samen te wonen en beheersproblemen later te voorkomen. Neem studentenhuishuizing in Den Haag. Studenten worden nu ver van de doorsnee woonbuurten weggepropt in hoogbouw met één toegangsdeur. In Zwolle echter is studentenhuishuizing een vast onderdeel van iedere stadsvernieuwingsopgave. Die horen als woningdifferentiatie bij de stad. Studenten worden dus als het ware verwelkomd in een straat. En als je je tussen je burens welkom voelt, heb je minder snel de neiging om er een zootje van te maken”, aldus Drijver.

Hoogwaardig

Ondanks de crisis ziet Drijver mogelijkheden voor nieuwbouw, vooral in het binnenstedelijk gebied.

“We zijn in Gorinchem bezig met woningbouw op het 7e Bastion, tegenover slot Loevestein. Een toplocatie vlakbij het stadscentrum. Als je daar woont, voel je je onderdeel van die stad. Een vergelijkbaar plan ligt op het Defensie-eiland in Woerden. Nieuwbouw loopt terug, maar op kwalitatief hoogwaardige plekken dicht bij stadscentra is nog volop werk. Of dat geschiedt, hangt ook af van de overheid. Het Lenteakkoord biedt onvoldoende soelaas voor het vlottrekken van de woningbouw. De beperking van de overdrachtsbelasting

Het complex Pander in het centrum van Den Haag, een voormalige meubelfabriek, combineert wonen en werken.

De vierde Haagse Obrechtsraat: nieuwbouw in oude stijl.

geldt niet voor nieuwbouw. En de onduidelijkheid over de hypotheekrenteaftrek.” In Nederland ontstond het beroep van architect in de zestiende en zeventiende eeuw. De ontwerptekeningen hadden een andere bedoeling dan nu. Drijver: “Pieter Post, bouwer van onder andere het Mauritshuis in Den Haag dat in 1644 voltooid werd, tekende alles uit, zodat hij van tevoren kon inschatten hoeveel balken, metselwerk, et cetera hij nodig had. Dat was ook de basis van de huidige architectuur. Een tekening maken ten behoeve van de kostenraming. Post verkocht die materialen weer aan de opdrachtgever. Dat was zijn handel. Honoraria voor tekeningen bestonden toen nauwelijks. Die invloed van het uitvoerend bouwbedrijf is nu weer aan het toenemen. Sterker, de prijs die het uitvoerend bouwbedrijf rekent, is bepalend geworden voor wat je als architect wel en niet kan maken. De afgelopen vijftien jaar zijn die prijzen hoog gehouden, zonder dat de

Een project als het Haagse Pandercomplex is illustratief voor de werkwijze van Scala Architecten maar staat of valt wel met de betrokkenheid van de bewoners.

opdrachtgever zicht heeft op wat iets nu werkelijk kost. Voorbeeld: een goedkope wc-pot wordt als duur verkocht door de verklaring die men eraan geeft: ‘De kwaliteit is beter’. Daarbij heeft het uitvoerend bouwbedrijf vaak kortingsarrangementen tot veertig procent bij zijn leveranciers lopen, die je niet terugvindt in de begroting. Zo ontstaat er ‘vervuiling’ van wat iets nu werkelijk kost. Dat is ook wel te verklaren. Aan het begin van de vorige eeuw, vroegen overheid en woningcorporaties een begroting aan de aannemer. Daarin stond precies wat alles moest kosten, de aannemer mocht daar zijn winst bovenop zetten en dat was het dan. Op het moment dat de tussenhandel daar allerlei financiële producten van ging maken, werd zo’n kostenraming een heel raar ding. Met uiteindelijk gevolgen voor het ontwerp zelf. Want het moet uit de lengte of uit de breedte.”

Bevriend

“Over de toeleverende industrie ben ik als architect niet altijd tevreden. Als je naar de Verenigde Staten kijkt, maakt die toeleverende industrie een breder scala aan producten voor een echte kopersmarkt. In Nederland hebben we, in tegenstelling tot Amerika, honderd jaar overheidsbemoeienis gehad met de woningbouw. Gevolg was dat de bouwproducten die de toeleverende industrie moesten leveren, bepaald werden door corporaties en een minimum-budget. Dat betekent dat als je nu een nieuwbouwwoning in dertiger-jarenstijl koopt of een nieuwbouwwoning met een veel meer eigentijdse architectuur, dat ze er aan de buitenkant verschillend uit zien. Ga je naar binnen, dan zijn de tegeltjes, de opdekdeuren, de plaatstalen kozijnen, het gebrek aan plinten en de vuren houten trap vrijwel nog precies dezelfde standaardproducten zoals we dat we nog uit de galerijflat en de rijtjeswoningen van de jaren zestig kennen. Dus buiten- en binnenkant zijn niet bevriend met elkaar. Als je daarentegen in Den Haag in een dertiger-jaren oudbouw portiekwoning of herenhuis binnenloopt, dan is alles – het snijwerk van het trapportaal, de tegeltjes, het glas in lood, de aftimmering van ramen en vensterbanken, het plafond met een richeltje – samenhangend. De binnenkant is bevriend met de buitenkant. Terwijl dat bij de huidige nieuwbouw vaak niet het geval is. Als die discussie komt, is er naar mijn idee voor de toeleverende industrie nog een forse markt te winnen.”

